

DOLENJSKE NOVICE

Izhajajo vsak petek; ako je ta dan praznik, dan poprej. Cena jim je za celo leto naprej 3 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko pa 4.50 K. Dopise sprejema uredništvo, naročnino in oznanila tiskarna J. Krajec nasl. v Novem mestu.

Pozdravljene „Dolenjske Novice“ k 25letnici!

Minilo je pretekli mesec 24 let, ko so se sešli pri g. prof. Marinkotu v Novem mestu gg. Lapajne, ravnatelj meščanske šole v Krškem, župnik M. Jereb, kapelan J. Romé pa Ivan Krajec, tiskar v Novem mestu. Po resnem razpravljanju so slednjič sklenili, da naj se osnuje za Dolenjsko list z imenom „Dolenjske Novice“!

Takrat se je jako malo bralo po Dolenjskem, smel bi reči, med kmeti skoraj nič. Zato je bil strah, da morda „Novice“ ne bodo prospevale, popolnoma opravičen, in ni čudo, da je neki profesor rekel župniku: „Krava bo šla iz hleva.“ Gospodje so vendar sklenili, da vsaj eno leto vzdržé list, naj bo izguba kakoršna koli.

Gospodje ustanovitelji so imeli pred vsem namen, da se dolenjski kmet navadi na branje, čitanje — in tudi, da se mu pomaga gospodarsko, pri čemur pa naj bi se i rokodelski stan nikakor ne zanemarjal. Zato so gospodje sklenili, da se mora list uredovati tako, da bo pisan preprosto, lahko umevno, v katoliškem duhu in da mora zlasti gledati na to, da pomaga Dolenjcem v gospodarstvu — v osebnosti pa naj se nikdar ne utika.

To se je tudi res ves čas vestno izpolnovalo. — Priča nam to prvi list s članki: „Najboljši nauki za kmeta: moli, delaj, uči se!“ — „Trtna uš na Dolenjskem.“ — „Našim rokodelcem.“

V tem smislu, v tem duhu so delovale „Novice“ neprenehoma skozi 24 let — sedaj bolj, sedaj manj krepko — a svojega programa niso spremenile nikdar.

Pa so li imele kaj vspeha?

Trdim naravnost: jako veliko, v tedanjih razmerah nepričakovano veliko!

Kakšen razloček na Dolenjskem pred 24letni in dandanes v vsacem oziru!

Kako se je vzbudila katoliška in narodna zavednost! To pričajo državne in deželne volitve.

Čitanje sploh, posebno še čitanje časopisov se je podvojilo, ne, več nego podesetorilo. Res v teh dveh ozirih niso delovale samo „Dolenjske Novice“ — tudi časopisi, ali nepobitna resnica je in ostane, da so „Dolenjske Novice“ orale ledino; v tem oziru so „Dolenjske Novice“ bile prvi list na vsem Slovenskem — drugi so prišli za Novicami.

In gospodarstvo! Tu smo napredovali v 24letih nepričakovano mnogo. Glej njive, sadne vrtove, travnike, pašnike sedaj ali pred 24letni. Koliko se je izboljšalo v vsacem oziru! Glej našo govejo živino, naše ščetinarje — kakov napredek! Glej pa še posebno vinograde dolenjske! Takrat vse ali končano, ali hirajoče vsled trtne uši, sedaj vse tako skrbno rigolano, krasno z ameriškimi trtami nasajeno, tako bogato rodeče!

Res je, šola na Grmu je v tem izvrstno delovala, ali vendar drzno trdim, prva hvala gre „Dolenjskim Novicam“. V šolo je prihajalo malo Dolenjcev, če so gospodje grmski učitelji po farah poučevali, je bilo majheno število poslušalcev, in še ti so slišano kmalo pozabili. Toda gospodje so pisali „Dolenjske Novice“ skozi vsa leta skoraj neprenehoma, tiskano se je bralo, šlo iz roke v roko — od tod tako krasni vspehi.

Dolenjcem so radi tega „Dolenjske Novice“ potrebne, da jim še dalje pomagajo v gmotnem in duševnem oziru. Kličemo jim zato po pravici: Rasite, krepite se, osrečujte Dolenjce še mnogo, mnogo let! Obiskovale ste nas doslej samo dvakrat v mesecu — skrbeti moramo s pridnim naročevanjem za to, da nas boste razveseljevale odslej vsaj vsaki teden!

Dr. Jos. Marinko.

Dolenjskim rojakom!

Iz prvega članka je razvidno, kaj so bile Dol. Novice tekom 24 let: kako so se zvesto trudile našega kmeta in obrtnika vzbuditi k stanovski zavesti, vaščana in meščana vzdramiti k razumnejšemu gospodarstvu, vse sloje prešiniti z resnično narodnim duhom. Opozarjale so, da je treba z duhom časa napredovati in učiti se od drugih bolj omikanih narodov.

Zdaj se moramo ozirati v bodočnost! Vse napreduje, tudi Dol. Novice ne smejo nazadovati. Lepo število rodoljubov se je bilo zbralo dne 22. oktobra na posvet radi našega lista. Soglasno se je bilo sklenilo, da se list ohrani tudi za naprej ter da se naj razširi v **tednik**. Pomisliti moramo, da je naše ljudstvo po Dolenjskem vsled nemilih prešnjih razmer, radi pomanjkljivih zvez s središčem slovenskega naroda — z belo Ljubljano, zavoljo nezadostnih ljudskih šol, ki so se še le zadnja desetletja začele množiti itd., dokaj zastalo v narodnem gospodarstvu in splošni omiki. Kar se je v zadnjem polstoletju zamudilo, moramo zdaj nadomestiti. Nov čas, ki uprav zdaj nastopa za Jugoslovane, nas ne sme najti nepripravljenih. In mi Dolenjci smo neposredni sosedje bratskega naroda hrvaškega. Naš pogled se toraj mora obračati proti jugu. — Pripravljalni odsek se je slednjič odločil za tednik. Listovo vodstvo je poveril kanoniku Antonu Žlogar, ki je začasno prevzel to breme v nadi, da ga bodo podpirale mlajše moči.

V glavnih potezah ostane smer našemu listu dosedanja. Obseg njegov bi pa radi poglobili in razširili, kar se s tednikom lažje doseže.

Naš program je **krščansko-socijalni**, kakor je bil načrtan na slovenskih katoliških shodih, in katerega zdaj v javnosti uspešno razširja S. L. S. z vsemi svojimi organizacijami. Naš list ostane njen sobojevnik, stoječ na trdnih tleh **krščanskega demokratizma**, kakor ga je svetu narisal prijatelj Slovanov, slavni modroslovec papež Leon XIII. Mi stojimo na neomajni podlagi **krščanstva**, katero je Slovencem prineslo pravo omiko in napredek. Če premotrujemo sedanji svetovni položaj in razvoj, je zmir bolj očitno, da si stojita nasproti dva veletoka duhov, eden, ki se bori za krščanski svetovni nazor, drugi, ki povdarja le oblastvo uma in narave ter se v raznih oblikah kaže tekmeča prvemu. A naj razglablja moderno modroslovje kakorkoli hoče, slednjič mora priznati svojo onemoglost glede vitalnih vprašanj skupnega človeštva. Kdor našemu narodu po tu omenjeni drugi poti išče napredka, prospeha in sreče, se temeljito moti. Za nas ostane svetopisemska zvezda — vodnica: „Nihče ne more vložiti drugega temelja razun tega, ki je vložen, kateri je Kristus Jezus.“ (I. Kor. 3. 11.).

Naš narod še ne vživa vseh pravic, ki mu gredo po **božjih, naravnih in državnih zakonih**. Kar smo Slovenci dosegli doslej, priborili smo si z lastnimi močmi. Naši narodnosti ugodne postave se niso izvrševale. Pravice slovenskega jezika glede šolstva in uradov se prezirajo, tudi po Dolenjskem je še preveč nemškutarjenja. Naš list bo stal na straži in povsod zagovarjal **pravice slovenščine ter netil narodno zavest do slednje gorske kočice**.

Hočemo imeti narodno zavedno ljudstvo, katerega vsak veter ne nagne k nasprotniku, moramo stremiti za dober **narodnogospodarski razvoj**. Treba povzdigniti **kmetijstvo, obrtnijstvo in trgovstvo**. Ako se izpeljejo po Dolenjskem nameravane železnice — belokranjska in transverzalna — nastopilo bo novo živahno gibanje. Naša mesta in trgi so že zdaj naravna središča **kupčijskega prometa**, v bodoče postanejo še bolj. V njih biva več inteligence ali omikanstva, nego po selih. Kako blagodejno upliva na priprostí narod, ako stopijo omikanci medenj in ga poučujejo o novodobnih potrebah in zahtevah. Tako se ublaži tudi razmerje mej kmetom in meščanom. Naš list bo hvaležen, ako dobi iz mest in trgov kaj migljejev in nasvetov, pospešujočih njih lastni napredek.

Ako primerjamo našo Dolenjsko z drugimi slovenskimi pokrajinami, moramo priznati, da smo z **izobraževalnim delom** zastali. Poglejte Gorenjce, Notranjce ali Korošce v našem tužnem Gorotanu . . . Kako živahno se gibljejo v svojih **društvih**, koliko pouka in prijetnega razvedrila ondi dobivajo! Zato, rodoljubi, snujte v vsakem večjem kraju **izobraževalna društva**, poročajte nam o njih gibanju! Naš list hoče razširiti dosednji listek s primernimi spisi v **zabavo in pouk**.

Poleg dosedanjih oddelkov hoče odločiti poseben **prostor naši Belikrajini**, kateri se kmalo odpre pot v daljni svet. — Veliko dolenjskega ljudstva je v ptujini, največ v Ame-

riki. Družine domače brigajo se zanje v daljini, in oni rad izvedo, kako je v domovini. Zato odpremo zanje poseben oddelek!

Sploh si bomo prizadevali narediti list mikaven in raznoličen, zato potrebujemo požrtvovalnih **sotrudnikov**, katere s tem pristrčno vabimo v svoj krog. Prosimo, da nas podpirate v našem stremljenju: **pospeševati dušni in gmotni blagor** našega dobrega naroda po Dolenjskem!

Mili rojaki! Oddali ste pri zadnjih volitvah okoli 12.000 glasov poslancem Slovenske Ljudske Stranke. To kaže vašo probujenost, vaše zanimanje za javne zadeve. A naša stran potrebuje tudi svojega glasila. Vsaj par tisočev izmed vas naj jih pristopi v kolo naših dosedanjih naročnikov, pa bomo dosegli svoj namen. Vi rojeni Dolenjci, bivajoči zdaj vsled svojih poklicev po drugih pokrajinah, nikari ne pozabite na svoje „Dolenjske Novice!“

Slušajmo vsi bodrilo neumrlega pesnika:

Na delo tedaj, ker resnobni so dnovi,
A delo in trud nam nebo blagoslovi!

Uredništvo in upravništvo „Dol. Novic“.

Dolenjske Novice — tednik.

Z veseljem so sprejeli posebno Dolenjci vest, da postanejo „Dol. Novice“ z novim letom tednik. Toda v resnici se jih je le primeroma malo odzvalo našemu povabilu z novimi naročili. Založništvo „Dol. Novic“ tedaj le z bojaznostjo izpolnjuje dano obljubo in začenja s tednikom, toda le pod tem pogojem, da še dobimo v par mesecih potrebno število naročnikov. Upamo pa, da se oglasijo novi naročniki takoj sedaj, ko vidijo, da smo mi obljubo izpolnili. Nadejamo se, da bode čutil vsak dosedajni cenjeni naročnik rodoljubno dolžnost, da se potruji vsaj v tem mesecu za pridobitev novih naročnikov na „Dol. Novice“, katere so posebno za nas Dolenjce neprecenljivega pomena. Posebno nujno in kar najprisrčneje prosimo pa veleč. gospode poverjenike in nabiralce, katerim smo z nadopolnim zaupanjem vposlali v to potrebne nabiralne pole, naj nam blagovolé takoj sporočiti vspeh agitacije, da zamoremo vse potrebno ukreniti.

Naročnina je za celo leto **samo 3 krone** naprej vposlane; lahko se pa naročuje tudi polletno. Za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša celoletna naročnina krone 3.50 in za Ameriko krone 4.50. Ni kmalu tednika, da bi prinašal za tako nezdatno ceno toliko gradiva in gospodarskega pouka. — Toraj kakor omenjeno, ako pa vkljub našemu vsestranskemu prizadevanju izostane potrebno število novih naročnikov, potem bomo morali žalibog takoj zopet izdajati polmesečnik.

Da se pa to ne zgodi, toraj na delo vsak posameznik in vsi skupaj! Skrajni čas je! — Vsak lahko pridobi vsaj enega novega naročnika brez vsacega truda, le volje je treba. Odločite vi cenjeni naročniki in čitatelji, ali naj bodo „Dolenjske Novice“ za 25 letnico in nadalje tednik ali polmesečnik. Mi smo storili svojo obljubo in dolžnost, prosimo, storite jo tudi Vi in pokažite, da so Vam „Dol. Novice“ v resnici najljubši list na Dolenjskem!

Založništvo.

Gospodarstvo.

Naše delo na gospodarskem polju.

Ako se danes pri nastopu petindvajsetletnega svojega delovanja ozremo nazaj in pregledamo naše delo, ki ga smo v tem času vršili v prid našemu kmetu, lahko trdimo mirno vestjo, da smo storili, kar je bilo v naši moči in da smo z vspehom pospeševali koristi našega kmeta. Ves čas smo budili naše gospodarje k napredku v eni in drugi kmetijski stroki, in ako so se razmere v tem oziru izboljšale v teku zadnjih desetletij, pripisati je to tudi našemu delu, ki smo ga od kraja sem zastavili za kmeta. Le pomislimo, koliko smo delali in kako smo poučevali našega kmeta v novem vinogradništvu! Stari vinogradi so do malega izginili in kjer je trsje hiralo in propadlo, tam so nastali novi nasadi, novi vinogradi, ki pričajo, koliko se da napraviti, ako se kmet s potrebno voljo in zavednostjo poprime takega dela. Koliko zlatih nauk

se je v tem času, ko se je prenavljalo naše vinogradništvo, zaneslo med dolensjske gospodarje!

In kakor so širile „Dol. Novice“ potrebni pouk v vinstvu, ki je v zadnjih dvajsetih letih najbolj potrebovalo naše pomoči, ravno tako so ga širile tudi v vseh drugih panogah našega kmetijstva. V daljših in krajših člankih in drobnih črticah so vplivale na naše gospodarje in jih v nemale k napredku v enem in drugem oziru.

Izboljšala se je v tem času naša živinoreja, razširilo se je pridelovanje krme, vpeljala so se umetna gnojila, povzdignila se je sadjereja, skratka, kamor pogledamo, povsod je zaznati napredek, h kateremu so pomagale ves čas svojega dolgoletnega obstanka tudi „Dol. Novice“ s svojimi poučnimi gospodarskimi članki.

In kakor dosedaj po ravno tej poti hočejo „Dol. Novice“ tudi naprej delati za našega kmeta. V času in našim dolensjskim krajem primernih člankih ga hočejo opozarjati na zboljšanje gospodarstva, na izkušnje zadnjega časa, z eno besedo na vse, kar treba, da se naprej in naprej popolnuje naše kmetijstvo. Veliko je pri tem ležeče pa tudi na Vas, cenjeni naročniki in čitatelji. Čim večje bo število naročnikov, tem več bodo lahko storile „Dol. Novice“ za našega kmeta! Z večjim številom naročnikov se bo povzdignil tudi krog naših čitateljev in podpornikov! Zato pa nabirajte dosedanji naročniki vsepovsod po Dolenskem nove naročnike! Vsaka boljša hiša na kmetih bi morala imeti „Dol. Novice“! Le v tem slučaju, ako se število naročnikov pomnoži, bodo „Dol. Novice“ lahko zastavile vse tiste sile v prid našemu kmetijstvu, ki so neobhodno potrebne, ako naj list napreduje in vrši nadalje svoje delo na gospodarskem polju. —r—

Dolensjski vinogradniki, združujmo se!

Ko nam je trtna uš pokončala vinograde, smo se z vso vnemo lotili nasajanja novih vinogradov in če pogledamo danes na naše delo, ki smo ga napravili v teku zadnjih dvajsetih let, smo lahko ponosni. Naše vinske gorice zopet rode. Napravili smo, kar se je dalo, in če so naše zidanice zopet polne vina, je to sad našega dela in truda.

Pri tem delu so nas podpirali vsi poklicani krogi, država in dežela z brezobrestnimi posojili, popotni učitelji, vinarsko nadzorstvo, kmetijska šola, kmetijska družba s svojimi podružnicami itd., za kar smo vsem hvalo dolžni.

Nastopila je pa sedaj druga skrb za naše vinograde. Mej tem časom, ko smo naše vinograde na novo nsajali in je manjkalo domačega vina, vrnilo se je v naše kraje mnogo drugega vina. Ljudje so se mu privadili, in ker je ceneje ko dolensjsko vino, nastala je danes konkurenca, ki utegne biti usodna za naš vinski pridelek, ako jo bomo mirno in s prekrizanimi rokami trpeli. Razširilo se je po naših krajih tudi pivopitje, ki ni nič manj nevarno našemu cvičku. Skratka, prišli smo v kritičen položaj, ker nam manjka odjemalcev za naša vina.

Konkurenca vnanjih vin in piva je temu največ kriva. Krivi smo pa tudi sami, ker nismo za povzdigo vinske kupčije prav nič storili in se nahajamo danes tam, kjer smo bili pred dvajsetimi leti. Vsak pričakuje le pred zidanico kupca. Ti časi so pa minuli in treba je, da se za zboljšanje kupčije tudi pri nas ravno tako pobrigamo kakor so se po drugih krajih.

Neobhodno je potreba, da se uredi tudi naša dolensjska vinska trgovina. V to pa treba, da si podamo roke in da se skupno poprimemo kupčije. Kakor je bilo treba

dosedaj napornega dela za obnovitev vinogradov, ravno tako ga je treba zanaprej za povzdigo vinske kupčije. Le ako se združimo, lahko nastopimo boj proti vnanji konkurenci. Le v tem slučaju si lahko nazaj pridobimo vse tiste kraje, kjer se je nekdanj prodajalo naše vino. Združenimi močmi si pa pridobimo tudi nove kraje in nove odjemalce! Le tako si lahko osnujemo veletrgovino, ki je danes našemu vinu ravno tako potrebna kakor pri drugih vinih in pri pivu.

Zato se pa zblížajmo k skupnemu delu! Naj nas ne razdvaja malosrčnost in nezaupanje v skupno delo, ampak nasprotno. Naj nas skupni interesi združujejo proti konkurenci vnanjega vina in piva! Združujmo se tedaj in skrbimo skupno, da se odprejo stara in nova pota naši vinski trgovini. Pristopimo vsi do zadnjega k vinarski zadrugi, ki se ima osnovati za celo deželo s sedežem v Ljubljani in s krajevnimi odbori po vseh glavnih vinskih okrajih. —r—

Politični pregled.

Deželnozborske volitve na Kranjskem. Za kar se je delovalo več let in včasih zelo burno, to se je dosežto z letošnjimi volitvami. Naravno zastopstvo naše dežele je prišlo v roke ogromne večine ljudstva samega, ki je poklicalo S. L. S., da prevzame vajeti in zanaprej vodi deželno gospodarstvo. Na deželi so v vseh 10. okrajih splošne kurije izvoljeni kandidati S. L. S. V Ljubljani je iz te kurije po ožji volitvi prodril kandidat narodno-napredne stranke Josip Turk proti socialdemokratu Etbinu Kristan. V mestni skupini ljubljanski pa sta bila dne 22. dec. izvoljena narodno-napredna dr. Ivan Oražen in Ivan Knez. S. L. S. se v glavnem mestu ni udeležila volitev. Nas Dolence zanimajo bolj okraj, ki se štejejo mej dolensjske, zato jih navedemo: Volilni okraj: Litija, Višnja gora, Radeče: Število oddanih veljavnih glasovnic: 3665; od teh je dobil izvoljeni poslanec dr. Ivan Zajec 2818; protikandidat socialni demokrat Mihael Čobal 788; razcepljenih 59, neveljavnih 30. — Volilni okraj: Krško, Kostanjevica, Mokronog, Trebnje: Število oddanih veljavnih glasovnic: 3013; od teh je dobil izvoljeni poslanec S. L. S. Janez Hladnik 2847; protikandidat socialni demokrat Etbini Kristan 101; razcepljenih 55, neveljavnih 84. — Volilni okraj: Kočevje, Velike Lašče, Ribnica, Žužemberk: Število oddanih veljavnih glasovnic: 3241; od teh je dobil izvoljeni poslanec S. L. S. dr. Vladislav Pegan 3113; protikandidat socialni demokrat Franc Bartl 17; razcepljenih 111; neveljavnih 69. — Volilni okraj: Novo mesto, Črnomelj, Metlika: Število oddanih veljavnih glasovnic: 3816; od teh je dobil izvoljeni poslanec S. L. S. Martin Matjašič 3169; protikandidat socialni demokrat Franc Schiffrer 18, protikandidat Anton Rauch 426; razcepljenih 203, neveljavnih 29.

Iz teh podatkov je razvidno, da je po Dolenskem dobila S. L. S. 11.947 glasov, socialnodemokratska 1078, razcepljenci 438, neveljavnih 212, na Belokranjskem g. Rauch še 426 glasov. Vse druge stranke 2154. S. L. S. presega torej vse druge za 9793. Pri tej volitvi je veselo znamenje tudi to, da so dolensjska mesta razmerno lepo število glasov oddala izvoljenim kandidatom. Domačini meščani uvidevajo, da se ne kaže odtegovati kmet-skemu ljudstvu, kajti drug na drugega smo navezani. Vzajemnost bo rodila tudi gospodarski napredek. — Socialni demokratizem, po številkah soditi, na Dolenskem nima tal. Le kjer so rudarji in tovarniški delavci, so dobili socialdemokrati več glasov, kakor v Zagorji ob Savi. Upamo, da tudi delavstvo spregleda in jim obrne hrbet, kajti uprav zdaj po volitvi se poroča iz Trsta, da je Čobal s sodrugi izdal pri volitvi v odbor okrajnih bolniških blagajn Slovence strupeni iredenti. Slovenski trpini skladajte denar, Lahoni ga bodo uživali, vam pa metali kosti!

Deželni zbor Kranjski bo baje sklican takoj po sv. Treh kraljih. Glavna naloga mu bo najti pomočke za redno deželno gospodarstvo.

Državni zbor ima zdaj počitnice čez božične praznike. Pred razhodom je bila najimenitnejša tako imenovana jugoslovanska razprava. Poslanca princ Liechtenstein in dr. Sušteršič sta nujno predlagala, da se stvar o aneksiji Bosne-Hercegovine čim prej reši. Oba sta zagovarjala svoja predloga v znamenitih govorih, ki so v vsej zbornici obudili velik vtis.

V ospredje je stopilo jugoslovansko vprašanje, ki teži za tem, da se osnuje nova skupina, ki naj obsega Hrvatsko, Slavonijo, Dalmacijo ter Bosno-Hercegovino. Slovenski in hrvaški poslanci so pa jednodušno povdarjali, da se tej hrvatsko-srbski skupini prikloni tudi slovensko ozemlje ter se na ta način osnuje v skupni monarhiji tretja državna skupina, ki bi bili tudi protiteža nemškemu in madžarskemu pritisku na Adrijo in na Balkan. V koristi cesarske hiše in skupne naše države je taka rešitev jugoslovanskega vprašanja jedino primerna. Potem bi imeli trilateralizem mesto sedanjega dualizma, pri katerem pa Madžari večinoma godejo na prve gosli. Dr. Sušteršič je zahteval, da vlada predloži avstrijski zbornici ustavni načrt za Bosno-Hercegovino, ki naj jamči versko in narodno svobodo ter ravnopravnost domačega prebivalstva. V tozadevni 52 členski odsek so izmed Jugoslovancev pod predsedstvom Čeha dr. Pacaka izvoljeni dr. Ivčević, dr. Krek, dr. Laginja in dr. Sušteršič. — Sprejet je bil začasni proračun. — Istotako pooblastilni zakon, ki naroča vladi, da uredi za bodoče leto trgovske zveze z drugimi državami. — Tudi predlog o socijalnem zavarovanju za starost, onemoglost itd. je odkazan posebnemu odseku, ki naj kmalo poroča.

Mažarji hočejo uvesti v armado svoj poveljni jezik, nove znake mažarske na zastavah itd., sploh si prizadevajo armado razdvojiti. A odpor v naši polovici bo velik in najbrž odstopi tudi vojni minister, ki je Mažarom prepustljiv.

Narodne borbe mej Čehi in Nemci na Češkem še trajajo, zato se ne skliče deželni zbor v Pragi.

Italijansko vseučilišče baje namerava vlada ustanoviti v Tridentu. A se spet prenapeti Nemci ustavljajo.

Vlada se je izrekla tudi za ustanovitev samostojnega rusinskega vseučilišča, da se tako ublaži razmerje med Poljaki in Rusini. Kaj pa s slovenskim vseučiliščem?

Francoskega predsednika je na Božič nek natakari pri sprehodu napadel, a ga je le malo opraskal.

Na Balkanu je vse napeto, vendar je upati, da se izognemo vojski. Bojevite Srbe vse vlade svaré, naj se ne igrajo z ognjem, da se ne spečejo.

Ruski minister Izvolški je 25. dec. v dumi obširno govoril, tudi svaril Srbijo in Črnogoro ter glede Avstrije udaril na milejše strune.

Turški državni zbor v Carigradu je pred prazniki začel zborovati, sultan ga je slovesno otvoril, zbor mu pošlje adresu, v kateri z žalostjo vzame na znanje neodvisnost Bolgarije in aneksije Bosne ter obljubi delovati pri urejenju financ in preosnovi dolgov.

Zabavi in pouku.

Pogledi v slovensko zgodovino.

Bridka žalost me prešine,
Ko se spomnim domovine,
Vsemu svetu nepoznane,
Od nikogar spoštovane.

Tako je pred polstoletjem vskliknil rodoljubni pesnik Simon Jenko, ko se je spominjal domovine, prezirane od ptujcev in le malo poznane od lastnih sinov. Narodna zavest se je že pozno vzbudila v Slovencih, nasprotniki so jo znali zatirati in prišlo je bilo že tako daleč, da so pozabili svoje ime, ime svojega slovenskega jezika. — Previdnost Božja je pošiljala v raznih stoletjih može, kateri so dramili svoje rojake ter jim vzbujali ponos, da so tudi oni veja onega velikega naroda, kateremu na zemlji nikdar solnce ne zajde — naroda slovanskega. V preteklem XIX. veku so tudi manjši narodi slovanski vsled prebujene narodnosti stopili na plan. V tem preporodu odlikuje se narod slovenski. V vseh panogah človeškega znanja si prizadeva nadomestiti, kar je bilo v prejšnjih vekih zamujenega. Ker se naše šole še zdaj niso povse prilagodile narodovim potrebam, smo v marsikateri stroki zaostali. Omenimo le okoliščino, da se za domačo zgodovino v naših srednjih šolah skoro nič ne stori. Kakó plitvo znanje o zgodovini svojega naroda nese srednješolec v življenje!

Koliko hvalo smo dolžni onim možem, ki so iz ljubezni do svojega naroda in domovine posvetili svoje dušne moči raziskavanju o davni preteklosti našega rodu! Popolne zgodovine naš narod še nima. Kar je v raznih stoletjih spisanega, je le kot ogrodge za bodočo stavbo zgodovine slovenskega naroda. Veliko gradiva najdemo v Valvazorju, na kritično struno je bil udaril Linhart, v domačem duhu pisal Vodnik, kratko okostje

celotnega načrta podal je Ivan Trdina. V nemškem duhu je pisal o nas odtujeni Dimitz. Posebno jedrnat pa sta posegla v preteklost naših dedov slavna pisatelja profesorja, prerano umrli Simon Rutar in še zdaj neumorno delujoči dr. Fran Kos. Osebito slednjega delo: „Gradivo za zgodovino Slovencev“ je neprecenljive vrednosti. Le na podlagi takih zanesljivih listin, ki se ondi objavljajo, bo mogoče sestaviti zanesljivo zgodovino.

Kar smo tu in tam zasledili primerne, smo nanizali v kitico člankov, katere hočemo podajati priprostemu ljudstvu v pouk in razvedrilo.

I.

Mladina rada posluša svoje dede in babice, ko jej pripovedujejo basni in povesti, še bolj pozorna je, ako jej omenjajo pradeje, ki so nekaj bivali v tistih hišah, selih, bližnjih trgih, mestih. Slovenski oratar, ki obdeluješ rodovitno polje in žlahtne vinske gorice, boš tudi rad slišal, kdo jih je posedal prej, kdo je bival na tej zemlji, katero zdaj ti imenuješ svojo last, svojo ljubo domovino. Čuj! Več kot trinajststo let je preteklo, odkar se je tvoj slovenski praded ukvarjal s to zemljo. Zato je s ponosom zapel prvi naš pesnik Valentin Vodnik:

Od nekdanj prebiva
Ze tukaj moj rol,
Če ve kdo za druž'ga,
Pové naj, odkod?

Povedati ti hočem, dragi čitatelj, kako in kaj je bilo z našimi pradedi. Odkod so prišli, kje so bivali prej, preden so zasedli zemljo, ki jo zdaj s ponosom zovemo slovensko domovino. Oglejmo si najprej pokrajine, v katerih so si Slovenci tekem časa osnovali stalno domovino.

Skoro vsakemu je znano, da so v dobi Kristusovi bili Rimljani gospodarji do mala vsega takrat znanega sveta. V naših krajih so razdelili zemljo na več pokrajin, ki so se imenovale Noricum (Noriško), Panonija, Venecija in Histria (Istra).

Norik je segal na jugu do Karavank in Karnskih Alp, na zahodu do reke In in črte, potegnjene proti jugu ob izvirih Salice in Drave. Proti severu se je razprostiral do Donave, proti vzhodu pa do Dunajskega gozda na sedanjem nižje Avstrijskem.

Druga pokrajina je bila Panonija, katera se je na zahodu dotikala prej imenovanega Norika. Meja proti severu in vzhodu je bila mogočna reka Donava. Na jugu se je razprostirala čez Savo tako, da je severni rob sedanje Bosne spadal še k Panoniji. Na jugozahodni strani je segala celo do Istre in Venecije. Rimski cesar Trajan je razdelil Panonijo v Gorenjo in Dolenjo. Glavno mesto Gorenje Panonije je bilo Sabaria.

Dolenja Panonija se je razprostirala mej Dravo, Savo in Donavo v sedanjem Sremu na Slavonskem z glavnim mestom Sirmium.

Venecija je imela ob Jadranskem morju na jugu naravno mejo. Na severu je segala do Alp, kjer se je dotikala Norika. Na vzhodu se je razprostirala do julijskih Alp in do Krasa ter tako mejila na Panonijo in Istro.

Istra je segala do Trsta, na jugovzhodu je reka Raša delila njo od Liburnije, ki je bila ob sedanjem kvarnerskem zalivu. Stari pisatelji Kasijodor in Prokopij iz 6. stoletja p. K. govorijo o imenovanih pokrajinah in njih prebivalcih.

V 4. in 5. stoletju so se v teh deželah vršile velike spremembe ob ljudskem preseljevanju. Mnogo narodov se je namreč iz Azije vzdignilo in je tiščalo proti zahodu, osebito v Italijo, iskajoč novih selišč. Tedaj so te pokrajine, osebito Panonija, veliko trpele. Večina Rimljanov je tudi bežala ter se preselila v Italijo, manjši del se je poizgubil mej prvotnimi prebivalci. Po mnogih krajih v slovenskih deželah se je našlo veliko novcev rimskih cesarjev iz 3. in 4. stoletja, bolj redko pa iz 5. in 6. stoletja po Kristusu. Tako se je vsled izkopavanja našlo mnogo starin: pri Krškem, pri Mokronogu, okrog Podzemlja na Belokranjskem, okrog Zatičine, pri Smarji, na Ptujskem polju, okrog Gospe Svete na Koroškem, na Krasu itd. Vse take izkopine so dokazi nekdanjih rimskih gospodarjev. (Dalje pride.)

Potopisne črtice.

I.

Ho, Jurče! Kam tako naglo? počakaj, da greva skupaj!
„Oho! Si li še na svetu? Pridi no Pepe! Saj te že nisem videl od takrat, ko sva bila na majnikovi sejmici skupaj. Kam si se bil pa zgubil?“

I, kam sem se zgubil? V Wörishofen sem bil šel.

„V Wörishofen? Česa si pa tam iskal?“

No, čudno vprašanje. Kaj ne veš, česa se tam išče? Kar sem iskal, sem tudi našel, — in to je zdravje.

„A tako! Si bil li bolan?“

Kaj še tega ne veš?

„Ne, res da ne vem.“

No, če si pa res ti sam tujec v Jeruzalemu, naj ti pa vso stvar razložim.

„Povej no Pepe, da ne bom, kakor bi hodil po temi.“

Veš Jurče, to je bilo takole: Jaz sem bil od pota ves razgret —

„O, to pa rad verjamem, ker greš vedno okrog kakor deseti brat.“

Počakaj no, da izgovorim! Ko sem bil tako razgret, sem pa večkrat prišel na kak prepih, vsled katerega sem dobil glavobol in —

„No, saj v glavi si bil že davno prehlajen.“

I seveda sem bil. Posebno pa takrat, ko sem tebe potegnili iz Krke, da nisi vtonil.

„Ti pa tudi nič ne pozabiš.“

Čemu bi pozabil, ker človeku večkrat prav pride, če ima kaj pametnega v glavi. Toraj kje si mi bil že prestrigel besedo?

„Od glavobola si pravil.“

Je že res. Veš Jurče, tisti glavobol pa ni bil takšen, kakor tvoj, če se ga preveč nasrkaš. Tisti glavobol je trajal mesec dni in je bil že v začetku svojega obstanka pokazal svoj učinek:

Ko sem nosil v glavi to bol že dva dneva, mi je nehote skomizgnilo lice in nato sem opazil, da so se mi preselila usta nekam bližje levega ušesa, in da je bila desna stran obraza omrtvičena. Nato sem pa rekel hvala Bogu! Kar Bog stori, vse prav stori.

Zdaj je bilo treba misliti na zdravljenje. Bolezen pride sama, oditi pa neče sama.

„Zakaj si pa mislil na zdravljenje? Čemu bi popravljal, kar ti je že Bog prav storil?“

E, ti si bil že odnekod nagajiv, si pa še zdaj.

Omrvtičenje je bilo nastalo tisti pondeljek po sv. Jurju. Ko sem pa tako premišljeval, kaj bi storil, mi je nekdo nasvetoval, da naj bi šel v bolnico v Gradec, kjer je poseben zdravnik za živčne boleznice in kjer imajo tudi vso pripravo zato. Slušal sem nasvet in prvi pondeljek majnika sem se peljal v Gradec. Tam sem se zdravil ravno 10 tednov, a ni bilo družega vspeha, kakor glavobol je bil deloma ponehal.

„Prav ti je! Kaj si pa hodil tam okrog, ko imamo vendar v Kandiji bolnico in zdravnike.“

Ti Jurče imaš za en del prav. Vendar pa, saj ti je znan pregovor, da ni nihče prerok v domačem kraju. Zato sem si pa mislil: kandijski zdravniki pokažejo svojo umetnost pri tistih, ki pridejo tam od Ribnice, ali pa še bolj od daleč, jaz si moram poiskati pa družega umetnika, če hočem, da —

„Da bo zdravil takega Pepeta.“

Seveda. Vem, da se ti zdi ta misel otročja, a pomisli, kakšna je bila takrat moja glava. Saj še misliti nisem mogel. Zato sem se pa poprijel tega, kar mi je bilo nasvetovano od družih.

„Ti, Pepe, kako se pa vjema ta tvoja povest? Sprva si rekel, da si bil v Wörishofnu, zdaj praviš pa, da si se zdravil v Gradcu.“

Ne bodi no siten! Kako bi ti povedal vse naenkrat; zlasti pa še, ker me vedno motiš s svojo nestrpno radovednostjo?

Ker sem že prej omenil, da sem bil v Gradcu, naj ti povem še tole:

(Dalje pride.)

Dopisi.

Iz Stopič. Naša župnija šteje 3017 duš. Pa se tudi krepko gibljemo: imeli smo letos 83 krstov, 42 mrličev, 23 oklicov in 22 porok; med slednjimi tudi eno cigansko. Zaročenca sta bivala v Črmošnjiški hosti, pa mej oklici, kakor cerkev zahteva, ne pod eno streho, ampak vsak pod drugim gabrom. Malo težavno je bilo pa župniku določno označiti kraj njunega bivališča, ker gabra nista numerirana, nimata hiš. številke. Častni dan poroke se je vršil tudi jako skromno; svatov ni bilo nič; dobre roke so celo podarile nevesti predpasnik in „kučamajko“, ženinu pa hlače, da sta vsaj dostojno oblečena prišla v cerkev. Precej po poroki pa sta nastopila takozvano „Hochzeitreise“, obiskavat mesta in vasi in nadlegovat dobrosrčne ljudi.

Iz Toplic, 28. dec. V teku l. 1908 je obiskalo tukajšnje kopeli 908 strank, torej preko tisoč bolnih oseb. Število je šlo

proti prejšnjemu letu za 162 nazaj. Zlasti je došlo mnogo manj ljudi nižjega stanu iz Bele Krajine in Hrvatiije. Bržkone jih je ustrašila dolgotrajna suša in preteča slaba letina. Vsak je gledal, da se na vse načine štedi in stiska in da noben vinar brez posebne sile ne odleti. — Mnogo bolnikov, ki so došli vsi potrti v Toplice in niso mogli stopinje storiti brez palice ali tuje pomoči je v par tednih popolnoma ozdravelo. „Slovenec“ je take slučaje natanko popisal in župnik topliški ima od vseh ozdravljenih pisane izjave, o nenavadni zdravilni moči božje vodice v tukajšnjem kopaljšču.

Zato upamo, da bodo bolniki, ki jih trga po udih, tudi zanaprej radi obiskovali Toplice. Čemu hoditi v druge dežele kopat se, ko imamo vse to doma in po ceni. Vsem starim znancem in novim obiskovalcem želimo srečno novo leto in jim kliče: „Na svidenje poleti 1909.“!

Dne 27. decembra nas je zapustil okrožni in kopaljški zdravnik dr. Ivan Hubad in odšel na novo službo v Škofjo Loko. Zal nam je, da je šel proč, on je izvrsten zdravnik, spreten, zelo vesten, in ima globoko sočutje do bolnika. Vsak se mu smili in silno ga skrbi pri operacijah, da ne bi koga preveč bolelo. Poleg tega pa je iz prepričanja pristaš „Slov. Ljud. Stranke“ in je pri vsaki volitvi zanesljivo z nami volil. On je mirna, pohlevna duša, se ne spušča v agitacijo, toda svojega političnega mišljenja nikdar ne skriva. Bog mu daj zadovoljnost in mnogo vspehov na novem mestu.

Dne 26. dec. se je ponesrečil posestnik in znani voznik Janez Avguštin iz Podturna št. 28, znan pod imenom „Murn“. V pozni uri je šel iz pivske sobe „Francetove“ v Meniški vasi, spodrsnil na kamnitih stopnjicah in se tako nesrečno zvalil, da si je vso glavo ranil. Nesli so ga precej nazaj v hišo in ga močili. Naredil je oporoko in poklical duhovnika k sebi. Drugi dan je prišel zdravnik k njemu. Kakor se sliši, poškodba na glavi ni nevarna. Lahko bi bila pa tudi precej smrt nastopila. Tiste stopnjice so strme in po zimi nevarne, ponóči pa še trikrat bolj. Kdor je pameten, se po dnevu napije ali pa doma k majolki usede.

Iz St. Jerneja. V zadnjem listu „Dol. Novic“, sem z veseljem čital: „Našim cenjenim naročnikom in čitateljem v prevdarek“ dopis, da bodo z novim letom v 25. letniku izhajale kot tednik.

Z veseljem Vas pozdravljam, kot stari že 24letni naročnik, ter želim prav veliko naročnikov in izdatne podpore in vspeha. Vsak naj nabira naročnikov ne le po Dolenjskem, ampak tudi po vsej naši mili slovenski domovini; tudi rojaki v Ameriki in drugod naj nas ne pozabijo. Ako vsak dosedajni naročnik pridobi po jednega ali še po več naročnikov, bodo zamogle dobro vspevati in se obdržati.

Gotovo se je že vsaki prepričal, da „Dol. Novice“ zares izpolnjujejo svoje koristno delo, ki bodo pa še kot tednik mogle tem slavnejši obhajati svojo 25 letnico. Koliko koristnih naukov so razni strokovnjaki napisali o gospodarstvu, o živinoreji, prašičoreji, sadjarstvu, in koliko le o vinogradstvu itd. — Ne imeli bi tako krasno zasajene vinograde po Dolenjskem, v Vipavi, ako ne bi bili čitali teh izborno poučljivih in podbudnih naukov v tem časniku. — Že zaradi tega, naj bi vsakteri na to deloval, da se te „Dol. Novice“ zelo razširijo in nobena večja vas naj ne bode brez tega časnika, posebno sedaj, ko se ljudstvo že bolj za čitanje zanima. Dajmo ljudstvu dobrih časnikov, in poštenih knjig.

Res je, da imamo že skoraj preveč raznih časnikov, ki jih posameznik težko sam naroča. Nasvetoval bi, da se v vaseh po dva ali trije sosedje združijo, in vsaki da po jedno krono, in tako si lahko ta časnik naroče in zdrže. Bero pa po vrsti, ali si ob zimskih dolgih večerih od že odraščanih šolskih otrok dajo na glas brati, ter drugi, ko kaj delajo, pazno poslušajo itd. — Na ta način, se ljudstvo podučuje in izobražuje, ter koristne nauke v dobro in svoj prid obrača. Delajmo vsi združeni na to, in s tem bomo gotovo vsak v svojem kraju kaj za povzdigo ljudstva storili. V to pomoz Bog!

Sv. Križ pri Kostanjevici. Leto, ki se bliža svojemu koncu, je bilo za našo faro znamenito. Krono si je postavila z novo cerkvijo, ki bo pričala poznim rodovom o požrtvovalnosti posamnih velikodušnih dobrotnikov kakor tudi vseh faranov. — Napredujemo pa tudi v izobraževalnem delu. Naše društvo je 13. decembra proslavilo papežev in cesarjev jubilej. Govor, deklamacije in igra na harmonij so občinstvo, katerega je bila polna dvorana, vpejale v slavnostno razpoloženje. Radovedni smo bili na novoosnovani pevski zbor, ki je prednašal oba krasna Mihelčičeva „Venčka narodnih pesem“ v splošno zadovoljnost. Le naprej z združenimi močmi!

Zobozdravniško prakso začel je izvrševati v Novem mestu gospod Dr. Jos. Strašek. S tem omenjeni gospod zdravnik gotovo najboljšje ustreže Novomeščanom in Dolenjcem sploh. Poleg že obstoječega zobozdravniškega instrumentarja uredil si je tudi popoln laboratorij za izdelovanje umetnih zobov in zobovij po vseh modernih sistemih ter pridobil v to svrhu izvrstnega zobotehničnega asistenta iz Berolina. Ako bode delo zares dobro in solidno ter tudi cene primerno nizke, potem bode občinstvu še le popolnoma ustrezno in gospod zobozdravnik naj bode že naprej zagotovljen najobilnejšega obiska. (Glej mej oznanili!)

Božičnica. — Božični večer se je v bolnici usmilj. bratov jako slovesno obhajal. — Pri lepo okrašenem božičnem drevescu je obče znani Fr. Viktor v kratkih a jedrnatih besedah povedal različni pomen božičnega drevesa in spodbujal bolnike, da se naj s hvaležnostjo spominjajo dobrotnikov pri daritvi sv. maše, kateri so pripomogli, da se mora ta sveti večer tako slovesno obhajati. V prvi vrsti je govornik omenil gosp. Barona Wambold iz Hmeljnika, kateri je lep prispevek položil na oltar požrtvovalnosti in gosp. P. Polikarpa, priorja usmilj. bratov, kateri je to lepo staro šego zopet oživil in tudi za darila in okras določil primankljaj. Dalje so prispevali v Ljubljani, visokorodna gospanica Chorinsky in več drugih, katerih imena so nam neznana. V Novem mestu so pripomogli sledeči gospodje in gospe: gosp. dr. Jos. Strašek, gosp. prof. Leop. Pettauer in gosp. Seidl. Dalje gospe: g. dr. Slanca, g. dr. Segula, g. Kavčiča, g. Opitza, g. dvornega svetnika Gerdešiča in gospodične Brvarjeve. Po nagovoru so kaj lepo zapeli dijaki več božičnih pesmi pod vodstvom gospodiča Julčeta Bučarjevega. Pri odmoru je deklamiral br. Gervazij božičnico — nakar se je zopet pelo. Jako so bili ob tej svečanosti ginjeni bolniki, izmed katerih je veliko, kateri kaj enacega še niso videli in marsikomu je igrala solza veselja v očeh. Drugi dan so bili obdarovani bolniki z različnimi darili, za kar je skrbel br. Miklavž. Slovesnosti se je poleg bolnikov in domačih vdeležil tudi gosp. sod. svetnik J. Bučar in več drugih. Vam dobrotnikom in sodelujočim pri tej slavnosti kličemo: „Bog plačaj!“

„Društvu za otroško varstvo in mladinsko skrb v metliškem sodnem okraju“ je pristopil kot ustanovnik z zneskom 200 K blagorodni gospod c. kr. notar J. Bakovnik iz Metlike. Slava mu!

Ljudske knjižnice občni zbor se vrši v Šmihelu v novi dvorani 6. jan. na dan sv. Treh Kraljev popoludne po litanijah.

Narodna čitalnica v Novem mestu priredi v torek, dne 5. prosinca 1909 ob 8. uri zvečer v svojih društvenih prostorih svoj redni občni zbor s sledečim sporedom: 1. poročilo tajnika, 2. poročilo blagajnika, 3. poročilo knjižničnega odseka, 4. poročilo pregledovalcev računov, 5. volitev novega odbora in 6. raznoternosti.

Ciril-Methodova družba. a) Družbini nabiralniki po gostilnah so nesli v decembru K 110, in sicer: gost. na Vratih (Rosman) K 26, pri Štemburju v Kandiji K 25'80, pri Tučku K 25'20, pri Pouli (Krištof) K 17 in v Kavarni v Novem mestu K 16. b) „Star Kranjec in dober Slovenec“ je podaril družbi po g. Vlad. Vojski K 10. c) Mesečne darove po K 1 so plačali za november Zdolšek in Vadnjal; za november in december pa Iv. Škerlj, A. Škerlj, Gandini, dr. Žitek, Skale, dr. Segula, Meršol, Perdan, Miletič, Brousil, Buchar, Gebauer, Maselj; z decembrom sta na novo pristopila g. I. I. in R. Dolenc. Skupaj K 30. Naj bi se z novim letom 1909 priglasilo še več novih tako plemenitih rodoljubov. Blagajnik.

Prav lepo hvalo izrekam tem potom podpisani vsem p. n. darovateljem doneskov potrebnih za omislitev štirih ptičjih krmilnic v Novem mestu, in za nabavo potrebne ptičje krme, ter polagam o tem sledeči račun: Gosp. J. Kolenc nabral vsega denarja skup 51'54 K. Potrosil sem pa: 1. Mizarju g. Iv. Kastelico za 4 krmilnice 32 K. 2. Za potrebno ptičjo krmo, med tem za 25 kg. semena solnčnic 16'93 K. 3. Gosp. J. Kolencu za nabiranje doneskov 2'80 K skupaj 51'73 K. V Novem mestu dne 29. decembra 1908. R. Dolenc.

Seja občinskega odbora z dne 18. dec. 1.) G. Brunner kot načelnik ubožnega odseka poroča, da se je jubilejna ustanova po 10 K razdelila naslednjim prosilcem: Henrik Kastelic, Marko Radež, Miha Jazbec, Janez Jazbec, Janez Fischer, Janez Peče, Andrej Pureber, Jakob Stopar, Jožef Florjančič, Marija Radež, Franc Avžin, Ivana Weiser, Ana Lepič, Ivana Ilovar, Leopoldina Kinsky, Marija Juršič, Jera Papež, Marjeta Rifelj, Marjeta Hönigmann in Terezija Potočnik. 2.) V odbor obrtne nadaljevalne šole se izvoli kot zastopnik mestne občine g. Fran Brežnik, c. kr. gimn. ravnatelj v Novem mestu. 3.) Proračun

za l. 1909 se odobri v vseh postavkah o dohodkih in stroških ter se sklene v pokritje primanjkljaja pobiranje 45 % doklado od vseh direktnih davkov. Iz proračuna povzamemo:

Potrebščina:	K	Pokritje:	K
Uprava v obče	10.992	Uprava v obče	2.360
Uprava mestne imovine	7.663	Uprava mestne imovine	43.542
Ceste, ulice, trgi	5.950	Ceste, ulice, trgi	100
Zdravstveno	4.876	Zdravstveno	4.224
Šolstvo	5.330	Šolstvo	1.705
Vojaško	300	Vojaško	150
Obrestovanje, amort.	15.342		
	50.453		52.081

Pri ubožnem zakladu in vodovodu se izdatki z lastnimi dohodki popolno pokrivajo.

Obrtne in trgovske zadeve. Lepo božičnico je prejel za praznike obrtni stan. Po 20letni borbi je dosegel svojo zahtevo. Uradna W. Z. objavila je ustanovo obrtnega sveta v trgovskem ministerstvu. Ta svet bo v pomoč omenjenemu ministerstvu. V njegov delokrog spadajo v bodoče vse zadeve, tikajoče se malega obrta in malega trgovstva. Izvzeto pa je obrtno šolstvo, oskrb obrtnih učencev, tehnično pospeševanje obrti, kar ostane prideljeno novemu delavskemu ministerstvu. S posvetovanjem zakonodajnih, upravnih in organizacijskih zadev malega obrta in kramarije je postavnim njihovim zastopnikom, združenim načelnikom dana priložnost, primerno uplivati na zakonodajo in upravo. Tako se napravi mej obrtnijstvom, ministerstvom in drž. zborom potreben stik, brez katerega ni mogoče dobro obrtno zakonodajstvo in uprava. Zato so avstrijski obrtniki tako vstrajno zahtevali, kar so zdaj dosegli. Prihodnjic opišemo novo korporacijo.

Ljudsko gibanje. — V mestni župniji sv. Nikolaja v Novem mestu je bilo v letu 1908 49 rojenih, umrlo jih je 37, porok je bilo 11.

Razglas. Število moštva v Bosni in Hercegovini in Južni Dalmaciji nastanjenih vojaških krdel je bilo pomnoženo. Glede podeljevanje podpor potrebnim družinam v vojaški službi pridržanih nadomestnih rezervistov in družega moštva imenovanih vojaških krdel, se bo postopalo v zmislu III. oddelka postave z dne 13. junija 1880. drž. zak. št. 70. Pravico do priznanja podpore imajo: zakonska žena v službo poklicanega in njegovi otroci, stariši, potem bratje in sestre v kolikor so od vzdrževanja v službi se nahajajočega odvisni t. j. ako je najpotrebnejša hrana ali izdržba samo in edino ali vsaj po največjem delu zavisna od tega, kar v službi se nahajajoči sam osebno prisluži. Podpora obsega pristojbino za izdrževanje ali hrano vsacega rodovinskega uda v iznosu, ki je ustanovljen v vojaških prehodih na eno glavo in en dan in ako mora rodbina plačevati stanarino, pristojbino za stanovanje, ki znaša polovico pristojbine za hrano. Otrokom pod osem let se določijo podpora v polovici zgoraj postavljenega. Podpora se izplačuje v obrokih in sicer 1. in 16. dne vsacega meseca naprej pri pristojnem c. k. davčnem uradu. Stranka mora prinesiti s seboj plačilno polo potrjeno po g. županu. Pravica podporo prejemati začinja za potrebne družine v vojaški službi pridržanih nadomestnih rezervistov, ki so bili skupno na 3. oktobra t. l. k izučbi poklicani, z dnevom po dovršeni osemtedni vojaški izučbi, gledé družega v vojaški službi pridržanega moštva s prvim januarjem 1909. Za priznanje podpore je prositi ustmeno ali pismeno pri c. k. okrajnem glavarstvu v kojem okrožju dotična družina stanuje. Za pismene prošnje naj se stranka posluži obrazca ki se nahaja pri županstvu. Take prošnje so koleka in poštne proste. Vsaka prememba v razmerah, ki utemeljujejo pravico do podpore, bi se morala takoj županstvu, v kojem okrožju družina stanuje, naznaniti.

Današnji list obsega deset strani.

Gospodarske drobtine.

— **Kmetijski tečaji na Kranjskem.** Po odredbi deželnega odbora se priredi tekom januarja in februarja šest dnevni kmetijskih tečajev, pri katerih se bo podučevalo gospodarje o tistih kmetijskih zadevah, ki so za dotičen okoliš posebno važne in potrebne izboljšanja. Ti tečaji se prirede v v Kostanjevici od 17. do 19. januarja, v Košani od 24. do 25. januarja, v Semiču od 31. januarja do 1. februarja, v Cerk-ljah na Gorenjskem od 7. do 8. februarja, v St. Rupertu na Dolenjskem od 14. do 16. februarja in v Žireh od 28. febru-

arja do 1. marca t. l. Opozarjamo že danes vse naše gospodarje na te tečaje s pozivom, da se jih po imenovanih krajih polnoštevilno udeležujejo. Pokažimo, da se zavedamo svojih dolžnosti in da nam je mari napredek našega kmetijstva. Po zimi je čas za kmetijski pouk, zato naj se ga udeleži vse, staro in mlado, moški in ženske!

— **Kmetijski tečaj v Kostanjevici** bo od nedelje 17. januarja do torka 19. januarja. Na tem tečaju se bo poučevalo: 1.) v nedeljo 17. t. m. od 3. do 5. popoldne o prašičji reji (ravnatelj V. Rohrman); 2.) v ponedeljek 18. t. m. od 9. do 11. dopoldne o kletarstvu (kletarski nadzornik F. Gombač) in od 2. do 4. popoldne o gnojenju in umetnih gnojilih (cesarski svetnik G. Pirc); 3.) v torek od 9. do 11. dopoldne o kmetijskem zadružništvu s posebnim ozirni na kletarske zadruge (revizor Kralj). Na ta tečaj vabimo vso okolico Kostanjeviško pa tudi za napredek vnete gospodarje iz St. Jerneja, Sv. Križa itd. Kdor le more, naj se udeleži pouka vse tri dni.

— **Pozor! Važno za konjerejce na Dolenjskem.** Konjerejskemu odseku c. kr. kmetijske družbe naznanilo je c. kr. ministrstvo za domobranbo, da pride 9. marca 1909 vojaška komisija v St. Jernej nakupovat konje za vojaštvo. Konjerejce in posestnike konj na to s pristavkom opozarjamo, da naj s primernim krmljenjem, snaženjem in pravilnim ravnanjem svoje konje toliko pripravijo, da bodo ugajali nakupovalni komisiji, ker tega ni več mogoče storiti zadnje dni.

Ameriški novičar.

Iz La Sale v Ameriki se poroča, da je tovarniški stroj na drobne kosce raztrgal Slovenca Franceta Jančar, doma iz Dolenje vasi pri Šmarjeti na Dolenjskem. Bil je tam okrog 13 let.

V **Bridgeportu Ohio** so si naši rojaki ustanovili dramatično društvo „Orel“. Na Štefanje so predstavljali veselo igro „Milijonar“.

Srečna vrnitev. Kakor poroča „Glas Naroda“ se je msgr. J. Buh, generalvikar duluth-ske škofije, kateri se je proti jeseni mudil na Kranjskem in obiskal tudi Novo mesto in Belokranjsko okrog Sesvet, srečno vrnil v Ameriko in došel 10. decembra v Novi Jork. Ondotni rojaki so sivolasemu zlatomašniku priredili pozdravni sestanek. Starosto ameriških Slovencev je predstavil Rev. Zakrajšek naglašajoč njegove velike zasluge za ondotni naš narod in njegovo misijonsko delovanje tekom 46 let. Tega sestanka se je vdeležil tudi rojak Rev. Leben, semeniški profesor iz Carácasa, Venecuela, ki se slučajno še mudi v Njujorku. Čez nekaj dni je mnsgr. Buh odpotoval v Duluth, Min.

Za žrtve. Tudi ameriški rojaki nabirajo za ponesrečence 20. septembra v Ljubljani in so odposlali že večje zneske.

Razporoka. Tekom jednega tedna se je v New-Yorku razporočilo — kaj mislite? — nič manj kot 107 zakonskih parov. Kaj ne, tudi amerikkansko!

Ne v Ameriko. Mnogo rojakov se je iz Zedinjenih Držav vrnilo v staro domovino. Mnenje zdaj prevladuje, naj se zdaj, dokler vlade ne prevzame novi predsednik W. Taft, nihče ne seli v Ameriko.

U m r l i.

Od 15. dec. t. l. so umrli v Novem mestu sledeči:

Dne 22. dec.: Notburga Dobravec, dninarca-udova, stara 78 let; Novo mesto, št. 201.

Dne 22. dec.: Marija Ravnikar, trgovčeva hči, stara 2 dni; Novo mesto, št. 94.

Dne 25. dec.: Marjeta Andrejčič, posestnikova hči iz Škocijana, stara 5 let, umrla v ces. Elizabete ženski bolnici.

Smešnice.

(Štedljivost.) Sosed Tone: „Zakaj pa vendar ne pokriješ svoje poškodovane strehe na hiši, ko ti vendar vedno not dežuje!“ — France: „Neumnež, kako pa naj ob deževnem vremenu streho pokrivam?“ — Tone: „Ja, pa stori to vendar ob lepem vremenu!“ — France: „Če pa je lepo vreme, tedaj pa itak not ne dežuje, človek mora dandanes vsestransko štediti.“

(Lepopisje.) Mati sinčku, ko pride iz šole: „Za božjo voljo, Jurček, kakšen pa si vendar danes! Vsaj si ves pomazan s črnolom po rokah in po obrazu.“ — Jurček samozavestno: „Mati, to že rad verjamem! Moraš pa tudi pomisliti, da smo imeli danes v šoli prvokrat — lepopisje!“

Sejmovi na Dolenjskem.

V Novem mestu prvi ponedeljek vsakega mesca sejm za živino, ter ob letnih sejmih za živino in konje; vsak ponedeljek za svinje, živila in poljske pridelke. — V Kandiji pri Novem mestu vsak četrtek po 15. vsakega mesca, oziroma 15., ako pade ta dan na četrtek in sicer za uprežno in klavno živino ter prodajo prašičev. Če je četrtek po 15. praznik, se vrši prihodnji četrtek; vsak četrtek sploh je pa tržni dan za prodajo živil, deželnih pridelkov itd. — V Krškem vsako sredo za svinje in prvo sredo januarja, aprila, junija, avgusta in decembra sejm za živino in svinje. — V Črnomlju vsak prvi četrtek januarja, februarja, maja, avgusta in septembra sejm za živino in svinje. — V Metliki vsak ponedeljek sejm za prašiče. — V Mokronogu prvi četrtek v mescu za prašiče. — V Škocijanu pri Mokronogu vsaki kvatrti četrtek 15. aprila in 15. julija.

Sejmi v mesecu januarju: 2. v Ribnici in Radohovi vasi; 4. v Novem mestu mesečni sejm in vsak ponedeljek prašičji sejm; 7. v Črnomlju; 12. v Metliki; 18. veliki letni sejm v Novem mestu; 21. sejm v Kandiji pri Novem mestu; vsak četrtek je pa sploh tržni dan živil, deželnih pridelkov itd.

Jako ustrezno nam bo in gotovo služilo obči koristi, ako nam vpošljejo vsa slavna županstva na Dolenjskem natančne podatke sejmov v svojih občinah za l. 1909. Tako bomo zamoga gledé sejmov popolnoma natančno in zanesljivo poročati. Seveda sprejememo takšna naznanila na tem mestu s hvaležnostjo in brezplačno.

O vremenu.

Vreme je velike in največkrat celó odločilne važnosti za kmeta, pa tudi za druge ljudi. Radi tega bomo v vsaki prvi številki v mesecu tudi nekoliko o vremenu govorili, o bodočem vremenu ugibali, ali po domače povedano: vreme prorokovali. Po zimi lagljeje vreme prorokujemo že za kratek čas: ni velike škode, če tudi prav ne zadenemo. Po leti bode treba pa že bolje paziti, ali pa molčati. Razume se pa samo ob sebi, da vsi različni pregovori in vremenska prerokovanja niso dosti vredna in so le bolj v zabavo cenj. čitateljem „Dol. Novic“.

(Natančneje o vremenu in vremenskih prerokbah pa se lahko poučite v stoletni pratiki, ki jo je sestavil za dvajseto stoletje 1901-2000 naš dolenjski rojak prof. dr. Greg. Pečjak ter se dobi v knjigarnah J. Krajec nasl. in Urb. Horvat v Novem mestu.)

Tudi takoimenovanih kritičnih dnevov se bomo spominjali, ker je že dandanes to imé tako domače postalo in je ta veda (prav za prav neveda) tako moderna. Da so kritični dnevi pojavi posebnih vremenskih nezdod, silnih viharjev, neviht, potresov itd. to vam je znano. Znano vam je pa tudi, da se pameten človek teh negotovih kritičnih dni ravno tako malo boji, kakor prvega spomladanskega dneva sv. Gregorija. Kritični dnevi so pa trojne vrste: prvi so najhujši, drugi hudi, tretji manj hudi.

Letni vladar je za l. 1909 „Saturn“. — Letni vladarji so sicer še le nekak ostanek praznoverja iz časov, ko so iz zvezd vedeževali prihodnost, toda omenjam je tukaj le zaradi priproste ljudstva, ki še tudi dandanes daje tem planetom precejšnjo veljavo glede njihovega velikega upliva na vreme in letino in celó na ljudi. Govori se (verjame se nel!), da je Saturnovo leto bolj moko in mrzlo. Seveda je včasih tudi suho. Ravno spomlad je suha in do majnika zeló mrzla. Poletje je pa hladno in deževno. Jesen je tudi večjidel mokra in mrzla in zima prav trda. Letina ni kaj prida. Trta v spomladi še dosti lepo kaže, toda rado ji cvetje odpada, in tudi grozdje potem popolnoma ne dozori. Vendar se mora zgodaj trgati, ker oktobra že rado zamrzuje.

Za mesec januar. Novo leto prične z lepim mrzlim vremenom in zna trajati do 8. januarja. Potem postane bolj mlačno in neprijetno vreme s sneženo padavino. Od 15. dalje se barometer vzdigne precej hitro in pritisne mraz. Okolu 20. v hribih in gorah snežni dnevi, v dolinah pa bolj deževno vreme do 24. Na to se nebo ščisti in je jasno in zelo mrzlo in tudi nekoliko burno. Zadnje dneve pa se nebo zopet prevleče in postane oblačno in moko neprijetno vreme, tedaj tu in tam tudi z deževno in sneženo padavino.

Kritična dneva sta dva. 6. januarja je kritičen dan tretje vrste. 22. januarja je kritičen dan prve vrste.

Listnica uredništva:

Ker se je nabralo toliko dopisov in gradiva, da vsega ne moremo objaviti, naj čč. gg. dopisniki blagovolé potrpeti, pride vse na vrsto. — G. dopisniku iz Gor. Polja: Blagovolite se oglasiti v našem uredništvu za potreben razgovor.

Darovi za dijaško kuhinjo v Novem mestu.

Župnija Prečina 28 vreč krompirja, repe in drugih živil; preskrbel je vlč. g. župnik A. Šmidovnik. G. J. Košak, posestnik in gostilničar v Novem mestu 2 vreči krompirja; vlč. g. duhovni svetnik I. Podboj 10 K; g. Foršek 4 K; vlč. g. Martin Nemanič, župnik 10 K; vlč. g. Jakob Porenta, župnik 10 K; vlč. g. dr. Fr. Grivec 20 K. — Srčno zahvaljujem blage gg. dobrotnike — zlasti pa še vrle Prečinčane in vlč. g. župnika, po čigar skrbi so se tako vrlo obnesli. Bog plati vsem — ter daj tem in vsem drugim dobrotnikom dijaške kuhinje prav srečno in veselo novo leto!

Dr. Jos. Marinko.

Loterijske številke.

TRST,	19. decembra	8	27	73	83	54
GRADEC,	24. decembra	17	49	4	87	5

Tržne cene v Rudolfovem.

Imenovanje	Hektl. po		Imenovanje	Hektl. po	
	K	h		K	h
Šenica	16	20	Leča	13	—
Rž	14	96	Bob	11	04
Koruza	12	36	Ajda	11	04
Oves	7	80	Proso	12	36
Ječmen	11	07	Soršca	14	96
Krompir (mernik)	1	40	Lan	—	—
Fižol	13	66	Jajca po 5 za 40 vinarjev.	—	—
Grah	13	—			

P. n.

meščani se uljudno vabijo, da se poslužijo odveznic za novoletna in godovna voščila za leto 1909. Odveznice se dobijo pri podpisanimu mestnemu županstvu. Imena bodo objavljena v prihodnji številki „Dolenjskih Novic“. Odkupnina se porabi v korist mestnih revežev.

Mestno županstvo Rudolfovo, dne 30. grudna 1908.

(10)

Župan: J. Ogoreutz, I. r.

Hiša številka 233 v Novem mestu,

obstoječa iz treh večih, treh manjših sob, velike zaprte verande in pritiklin s kopalno sobo. Vse novo opravljeno z dvema vrtovoma. Odda se takoj v najem. (3-0-1)

Podrobnosti se poizvedo v upravnistvu tega lista.

Učeneo

star 14 let, ki je dovršil vsaj ljudsko šolo, se takoj sprejme v trgovino z železnino in špecerijo pri g. Fr. Guštin-u v Metliki.

Dražbeni oklic.

E 532/8
5

Po zahtevanju Josipa Vidmar iz Petan, zastopane po dr. Slancu v Novem mestu bo

dne 12. prosinca 1909 dopoldne ob 10. uri

pri spodaj oznamenjeni sodnji v izbi št. 6 dražba zemljišča vl. št. 433 k. o. Velki Podljuben obstoječega v „Petanskem borštu“ od vasi Petane približno 10 do 11 minut hoda oddajene, deloma izsekane, doloma z mlado gabrino, leščevno, smrekovino in brezovino poraščene gozdne parcele št. 835.

Nepremičnini, ki jo je prodati na dražbi je določena vrednost na 830 K.

Najmanjši ponudek znaša 553 K 34 v, pod tem zneskom se ne prodaje.

Dražbene pogoje ki se odobre in listine, ki se tičejo nepremičnine (zemljiško-knjižni izpisek, izpisek iz katastra, cenitvene zapisnike itd.) smejo tisti, ki žele kupiti, pregledati pri spodaj oznamenjeni sodnji v izbi št. 5 med opravljenimi urami.

Pravice, katere bi ne pripuščale dražbe, je oglašiti pri sodnji najpozneje v dražbenem obroku pred začetkom dražbe, ker bi se sicer ne mogle razveljavljati glede nepremičnine same.

O nadaljnjih dogodkih dražbenega postopanja se obvestijo osebe, katere imajo sedaj na nepremičnini pravice ali bremena ali jih zadobe v teku dražbenega postopanja, tedaj samo z nabitkom pri sodnji, kadar niti ne stanujejo v okolišju spodaj oznamenjene sodnje niti ne imenujejo tej v sodnem kraju stanujočega pooblaščenca za vročbe.

C. kr. okrajna sodnja Rudolfovo, oddelek II.,

dne 21. novembra 1908.

(6)

Dražbeni oklic.

E 521/8
8

Po zahtevanju Mestne hranilnice v Novem mestu zastopane po dr. Schegula bo

dne 12. prosinca 1909 dopoldne ob 10. uri

pri spodaj oznamenjeni sodnji v izbi št. 6 dražba zemljišča ul. št. 386 k. o. Rudolfovo, obstoječega iz 2 ara 28 m² obstoječe vrtna parcele št. 156 in na isti leta 1905 sezidane enonadstropne z opeko krite hiše št. 273 na Bregu s pritliklino vred, ki sestoji iz 1 motike, 1 lopate, 1 železnih grabelj.

Nepremičnini ki jo je prodati na dražbi je določena vrednost na 8551 K pritliklinam na 1 K.

Najmanjši ponudek znaša 4276 K, pod tem zneskom se ne prodaje.

Dražbene pogoje, ki se ob jednem odobre, in listine, ki se tičejo nepremičnine (zemljiško-knjižni izpisek, izpisek iz katastra, cenitvene zapisnike itd.) smejo tisti, ki žele kupiti, pregledati pri spodaj oznamenjeni sodnji v sobi št. 5 med opravljenimi urami.

Pravice, katere bi ne pripuščale dražbe, je oglašiti pri sodnji najpozneje v dražbenem obroku pred začetkom dražbe, ker bi se sicer ne mogle razveljavljati glede nepremičnine same.

O nadaljnjih dogodkih dražbenega postopanja se obvestijo osebe, katere imajo sedaj na nepremičnini pravice ali bremena ali jih zadobe v teku dražbenega postopanja, tedaj samo z nabitkom pri sodnji, kadar niti ne stanujejo v okolišju spodaj oznamenjene sodnje niti ne imenujejo temu v sodnem okraju stanujočega pooblaščenca za vročbe.

C. kr. okrajna sodnja Rudolfovo, oddelek II.,

dne 20. novembra 1908.

(5)

Vsem svojim cenjenim odjemalcem,
prijateljem in znancem želim

srečno in veselo novo leto!

Ob jednem se prisrčno zahvaljujem za dosedajno izkazano mi naklonjenost ter se priporočujem tudi v nadalje kar najtopleje.

(9)

Z odličnim spoštovanjem

Franc Kenda

trgovina s steklom in špecerijskim blagom.

Otvoritev nove gostilne!

Podpisani slav. občinstvu vljudno naznanjam, da odprem dne 1. januarja 1909 v lastni hiši novo gostilno pod imenom pri „Kolarju“ v Kandiji ob Zagrebški cesti.

Gostilniški prostori so udobno urejeni. Voznikom je na razpolago obširni novozgrajeni hlev z prostornim dvoriščem. Za izvrstno pijačo in okusno jed po nizki ceni, ter dobro postrežbo bodem vedno skrbel, da zadovoljim cenjene goste, da si ohranim za vedno njih naklonjenost.

(4-3-1)

Za mnogobrojni obisk se najvljudneje priporoča

Anton Sedlar, gostilničar in kolarski mojster.

Na novega leta dan koncert. Začetek ob 5. uri. Vstop prost.

(226-2-1)

NAZNANILO.

Slavnemu občinstvu vljudno naznanjam, da sem otvoril

mizarsko delavnico

v svoji lastni hiši v Šmihelu h. št. 53 in da prevzamem vsakoršno v to stroko spadajoče delo, ktere ga izvršim kar najhitreje, solidno ter po primerno nizki ceni. V zalogi bodem imel vsaki čas tudi izgotovljene krste za male in odrasle.

Spoštovanjem

Jernej Sitar, mizarski mojster v Šmihelu.

Ceno posteljno perje.

1 kg sivega skubljenega perja K 2, polbelega K 2-80, belega K 4, finega K 6, najboljšega skubljenega K 8, sivega puha K 6, belega K 10, prsnega puha K 12, — — Od 5 kg nadalje poštnine prosto.

Dovršene postelje bogato napolnjene, iz zelo gostega, jako trpežnega rdečega, modrega, belega ali rumena nanking-bлага, 1 pernica velikost 170×116 cm z 2 blazinama, velikost 80×58, napolnjena z jako lepim mehkim perjem K 16, s polpubom K 20, s puhom K 24, posamezne pernice K 12, 14, 16, blazine K 8, K 3 50, K 4. Proti povzetju razpošilja poštnine prosto pri naročilu od K 10 nadalje. 1-19-1)

Maks Berger v Dešenici števil. 226. Češki les.

Za neugajajoče denar nazaj. — Ceniki zastoj in poštnine prosto.

Učenec

kateri ima veselje do trgovine 13 do 14 let star se sprejme takoj v trgovino z mešanim blagom pri Anton Zure-u, trgovcu v Črnomlju.

Pozor!

Kupuje pšenico, orehe in vse druge deželne pridelke po najvišji ceni vsaki dan

(204-0-4) Jakob Paučič v Rudolfovem.

Zdravnik dr. Jos. Strašek

(7-3-1)

v Novem mestu

glavni trg št. 88 nasproti kavarne

izvršuje od 1. januarja 1909 naprej

Vsa zobozdravniška in zobotehnična dela.

Dobro izučen mlinar, ki se želi izuriti za nadmlinarja v umetnem valjčnem mlinu, se takoj sprejme s primerno plačo. (232-3-1) Naslov v upravnistvu „Dol. Novic“.

Hiša s prodajalno

na najlepšem prostoru z vrtom, je na prodaj ali pa se da tudi v najem. — Kje pove uredništvo „Dol. Novic“. (206-6-4)

Pozor!

Domoljubi!

Pozor!

Najbolj varno naložen denar

je v slovenski

(234-3-1)

Mestni hranilnici v Novem mestu.

Za varnost denarja jamči in je porok mestna občina novomeška z vsem premoženjem in z vso davčno močjo.

V to hranilnico vlagajo tudi sodišča denar mladoletnih otrok in varovancev, ter župnišča cerkveni denar.

Kdor sam ne more ali nima časa iti dvigniti denar, kjer ga ima sedaj naloženega, naj kar izroči knjižice drugih hranilnic mestni hranilnici. Ta jih sprejme kot gotovi denar. Na obrestih dotični nič ne izgubi. Knjižice drugih hranilnic ali denar se lahko pošlje tudi po pošti na mestno hranilnico.

Hranilnica se nahaja v mestni hiši na glavnem trgu.